

PATRIMONIUM 2012

REDACTIERAAD PATRIMONIUM

Voorzitter: Prof. Dr. Walter Pintens, em. gewoon hoogleraar KU Leuven

Hoofdredacteur: Prof. Dr. Charlotte Declerck, docent UHasselt, advocaat

Leden: Prof. Frank Buysens, gastdocent KU Leuven, geassocieerd notaris,
Prof. Dirk Michiels, gastdocent KU Leuven, geassocieerd notaris, Sven Mos-
selmans, rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Gent, affiliated resear-
cher KU Leuven, Aloïs Van den Bossche, notaris

PATRIMONIUM 2012

Prof. Dr. WALTER PINTENS
Prof. Dr. CHARLOTTE DECLERCK
Editors

Met bijdragen van

V. ALLAERTS – R. BARBAIX – FR. BUYSSENS
U. CERULUS – C. DE BUSSCHERE – CH. DECLERCK
G. DEKNUDT – E. GOOSSENS – T. HELMS
D. PIGNOLET – W. PINTENS – J. SCHERPE – S. SEYNS
A. VAN DEN BOSSCHE – A. VAN DEN BROECK
B. VAN DEN HOUTE – A. VAN GEEL
B. VERDICKT – E. VERHAGEN – K. WILLEMS

Patrimonium 2012
Walter Pintens en Charlotte Declerck (eds.)

© 2012 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Afbeelding cover: Andy Warhol. Dollar Sign; The Andy Warhol Foundation
for the Visual Arts, Inc. – © SABAM Belgium 2012

ISBN 978-94-000-0340-8
D/2012/7849/65
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

Voor de zevende maal verschijnt *Patrimonium*.

Het concept is ondertussen genoegzaam bekend. *Patrimonium 2012* biedt een overzicht van de belangrijkste ontwikkelingen in rechtspraak en rechtsleer, een overzicht van nieuwe wetgeving en hangende wetsvoorstellen, een antwoord op tien actuele en voor de praktijk relevante vragen en een blik over de grenzen. Het verheugt de redactie hierbij opnieuw te hebben kunnen rekenen op de medewerking van eminente collega's uit het buitenland, met name Prof. dr. T. Helms (Universität Marburg), Dr. J.M. Scherpe (University of Cambridge) en Mevr. Evelien Verhagen (Universiteit Utrecht). Bij wijze van epiloog worden ten slotte door Prof. dr. W. Pintens enkele beschouwingen omtrent een Europees internationaal erfrecht geformuleerd.

Patrimonium 2012 illustreert dat het familiaal vermogensrecht ook dit jaar volop in beweging is.

Op wetgevend vlak moet eerst en vooral worden gewezen op de wet houdende hervorming van de procedure van gerechtelijke vereffening-verdeling.¹ Deze wet wekt enthousiasme op omdat ze op heel wat punten oplossingen brengt en zodoende ook klaarheid en rechtszekerheid. Niettemin bevat de wet ook een aantal zwakke punten en blijven enkele vragen onbeantwoord. Voor de oplossing van deze en andere vragen zullen rechtspraak en rechtsleer creatief moeten blijven. Zo gaat A. Van den Bossche dieper in op de problematiek van de provisionering van de notaris-vereffenaar en tracht U. Cerulus het begrip tussengeschild af te bakenen. Daarnaast dient te worden gewezen op de wet tot invoeging van artikel 110/1 in de Landverzekeringswet.² Deze wet komt tegemoet aan de problematiek met betrekking tot de aanduiding van de "wettelijke erfgenamen" als begunstigden in een levensverzekeringscontract. De krachtlijnen van deze wet worden op bevattelijke wijze weergegeven door B. Verdickt en St. Seyns. De wetgever sleutelde tevens aan de antimisbruikbepalingen inzake registratie- en successierechten.³ Zo is voortaan sprake van fiscaal misbruik wanneer uitsluitend fiscale motieven voor een transactie voorhanden zijn. Bijgevolg dient bij elke transactie het bewijs te worden geleverd

¹ Wet van 13 augustus 2011 houdende hervorming van de procedure van gerechtelijke vereffening en verdeling, BS 14 september 2011.

² Wet van 13 januari 2012 tot invoeging van artikel 110/1 in de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst, wat de aanwijzing betreft van een begunstigde in een levensverzekeringsovereenkomst, BS 24 februari 2012.

³ Programmawet van 29 maart 2012, BS 6 april 2012.

dat de verrichting (ook) ingegeven is door niet-verwaarloosbare niet-fiscale motieven. Over de concrete toepassing van deze antimisbruikbepaling in het kader van een familiaal vermogensbeheer bestaat echter geen duidelijkheid, wat aanleiding geeft tot ongewenste rechtsonzekerheid. De circulaire nr. 8/2012 (Vers. 2) van 19 juli 2012 verhelpt hier slechts deels aan. A. Van Geel tracht op dit punt voor u klaarheid te scheppen aan de hand van concrete praktijkgevallen.

Op jurisprudentieel vlak kunnen geen baanbrekende rechterlijke uitspraken van de hoogste rechtscolleges in het domein van het familiaal vermogensrecht worden genoteerd. De arresten van het Grondwettelijk Hof inzake het statuut van de groepsverzekering in een gemeenschapsstelsel en de mogelijkheid tot het instellen van de vordering tot inbreng met betrekking tot het kapitaal van de gemengde levensverzekering en de arresten van het Hof van Cassatie inzake de herwaardering van de vergoedingsrechten die naar aanleiding van een financiering met gemeenschapsgelden van een voorhuwelijkse lening ontstaan, maakten in 2012 weliswaar het voorwerp uit van (wel) erg veel doctrine, maar werden reeds besproken in *Patrimonium 2011* en blijven daarom in de kroniek buiten beschouwing. F. Buysens en V. Allaerts onderzoeken echter in deel III de concrete praktijkgevolgen van het arrest van het Grondwettelijk Hof inzake het statuut van de groepsverzekering in een gemeenschapsstelsel. Verder kan worden gewezen op twee belangwekkende arresten van het hof van beroep te Antwerpen waarin terecht werd geoordeeld dat vermogensrechtelijke EOT-overeenkomsten naderhand niet meer kunnen worden aangevochten op grond van benadeling voor meer dan een vierde. Lagere rechterlijke uitspraken illustreren verder de heikele juridische problemen die in het kader van een vermogensafwikkeling na de beëindiging van de feitelijke samenlevingsrelatie kunnen ontstaan. K. Willems analyseert in welke mate de natuurlijke verbintenis soelaas kan bieden. B. Van den Houte tracht aan te tonen op welke wijze samenwoners op deze problemen kunnen anticiperen door conventionele regelingen te treffen.

Patrimonium 2012 biedt ook nog antwoorden op andere actuele vraagpunten uit de praktijk. Zo staat R. Barbaix stil bij de vraag wat het lot is van de schenking aan de verwachter indien de schenking aan de bezwaarde om enige reden tenietgaat en hoe men een en ander contractueel kan vastleggen. A. Van den Broeck biedt een antwoord op de vraag in welke mate een *pacte adjoint* met modaliteiten van de schenking rechtsgeldig is wanneer een persoon aan een andere persoon door middel van een bankoverschrijving een onrechtstreekse schenking heeft gedaan. D. Pignolet neemt op juridisch onderbouwde wijze standpunt in omtrent de rechtsgeldigheid van onweerlegbare vereffeningsbe-

dingen van dag tot dag in scheidingsstelsels. Ten slotte onderwerpt C. De Buschere artikel 870 BW aan een onderzoek van de huidige rechtspraak en rechtsleer in verband met de tenlastelegging van de diverse kosten van de verdeling om op deze manier een wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 870 BW negatief te evalueren.

Wij hopen dat *Patrimonium 2012* voor u van praktisch nut zal zijn en kijken uit naar uw reacties.

Charlotte Declerck

INHOUD

VOORWOORD.....	v
DEEL I. KRONIEK FAMILIAAL VERMOGENSRECHT PROF. DR. CHARLOTTE DECLERCK en SVEN MOSSELMANS.....	1
Hfdst. I. Primair huwelijksvermogensstelsel ELISE GOOSSENS.....	3
I. Hoofdelijkheid inzake schulden voor de huishouding. . .	3
II. Dringende voorlopige maatregelen	5
Hfdst. II. Secundair huwelijksvermogensstelsel PROF. DR. CHARLOTTE DECLERCK	9
I. Wettelijk stelsel.....	9
II. Conventionele stelsels	29
III. Huwelijkscontract	36
IV. Wijziging van het huwelijksvermogensstelsel	36
V. Internationaal privaatrecht.....	36
Hfdst. III. Samenwoningsvermogensrecht ELISE GOOSSENS	37
I. Verschillende juridische behandeling van de diverse samenlevingsvormen: schending van het gelijkheids- beginsel?.....	37
II. Wettelijke samenwoning.....	41
III. Feitelijke samenwoning.....	42
IV. Familiaalvermogensrechtelijke overeenkomsten	53

Hfdst. IV.	Schenkeningen	
	GUILLAUME DEKNUDT	57
	I. Constitutieve bestanddelen	57
	II. Grondvereisten	59
	III. Vormvereisten	63
	IV. Handgift	65
	V. Vermomde schenking	69
	VI. Onrechtstreekse schenking	70
	VII. Schenking tussen echtgenoten	71
	VIII. Ontbinding van de schenking	73
Hfdst. V.	Erfrecht	
	PROF. DR. CHARLOTTE DECLERCK en GUILLAUME DEKNUDT .	75
	I. Voorwerp van het erfrecht	75
	II. Openvallen van de nalatenschap	75
	III. Voorwaarden vereist om te erven	76
	IV. Wettelijke devolutie	76
	V. Testamentaire devolutie	79
	VI. Erfovereenkomsten	95
	VII. Reserve	97
	VIII. Erfovergang	97
DEEL II.	NIEUWE WETGEVING EN WETSVOORSTELLEN	109
Hfdst. I.	Nieuwe wetgeving	
	STEVEN SEYNS en BART VERDICKT	111
	I. Burgerlijk recht	111
	II. Fiscaal recht	119
Hfdst. II.	Wetsvoorstellen	
	STEVEN SEYNS en BART VERDICKT	145
	I. Burgerlijk recht	145
	II. Fiscaal recht	147

DEEL III.	VRAAGPUNTEN UIT DE PRAKTIJK.....	149
Hfdst. I.	Het Grondwettelijk Hof beslecht: het groepsverzekeringskapitaal valt in de huwgemeenschap. Praktische gevolgen: goed of slecht?	
	PROF. FRANK BUYSSENS en VEERLE ALLAERTS.....	151
	I. Inleiding.....	151
	II. Situering.....	152
	III. Het Grondwettelijk Hof beslecht: arrest van 27 juli 2011.....	158
	IV. Ligt daadwerkelijk een schending van het gelijkheidsbeginsel voor?	159
	V. Praktische gevolgen: goed of slecht?	163
	VI. Besluit.....	169
Hfdst. II.	Wat is een tussengeschild?	
	ULRIKE CERULUS	171
	I. Inleiding.....	171
	II. Grondvoorwaarden	172
	III. Vormvoorwaarden	176
	IV. Besluit.....	179
Hfdst. III.	Kan het beding van dag tot dag uitsluitend als een weerlegbaar vermoeden worden geredigeerd/begrepen?	
	DOMINIQUE PIGNOLET.....	181
	I. Inleiding.....	181
	II. Het beding van dag tot dag als weerlegbaar vermoeden.....	182
	III. Matiging van het beding van dag tot dag?	184
	IV. Besluit.....	191

Hfdst. IV.	Hoe anticiperen op financiële geschillen tussen samenwoners?	
	BERT VAN DEN HOUTE	193
	I. Inleiding.....	193
	II. De juridische situatie van samenwoners zonder conventionele afspraken	194
	III. Anticiperen op financiële geschillen tussen samenwoners.....	197
	IV. Enkele bedenkingen bij de financiële bedingen.....	213
	V. Besluit.....	214
Hfdst. V.	Hoe bewijst men een bankgift met modaliteiten?	
	ARIADNE VAN DEN BROECK	215
	I. Inleiding.....	215
	II. De bankgift als een alternatieve schenkingsvorm.	216
	III. Het bewijs van de bankgift met modaliteiten	219
	IV. Besluit.....	228
Hfdst. VI.	Het familierecht als toepassingsgebied bij uitstrek van de natuurlijke verbintenis?	
	DR. KURT WILLEMS	231
	I. Vermogensverschuivingen tussen feitelijke samenlevers	231
	II. Onderhoudsgeld na beëindiging van de feitelijke samenleving	237
	III. Onderhoud van zuiver biologische kinderen.....	242
	IV. Vergoedingen voor mantelzorg	248
Hfdst. VII.	Wat bepaalt de Belgische wetgever omtrent de bijdrage in de betaling van de kosten van de gerechtelijke verdeling van een nalatenschap?	
	CARL DE BUSSCHERE.....	251
	I. Het wetsvoorstel Swennen van 27 oktober 2010 tot aanvulling van artikel 870 BW.....	251

II.	Huidig artikel 870 BW en de lasten van de nalatenschap.....	255
III.	Creativiteit met het oog op de vermindering van langdurige vechterfenissen.....	277
IV.	Beoordeling van het wetsvoorstel Swennen van 27 oktober 2010.....	285
Hfdst. VIII.	In welke mate is de notaris gehouden zijn ambt te verlenen bij gebrek aan een afdoende provisie bij vereffening en verdeling?	
	ALOÏS VAN DEN BOSSCHE.....	287
I.	Provisie.....	287
II.	Wettelijk ereloon.....	288
III.	Een ereloon voor de gehele opdracht?.....	290
IV.	Uitzonderingen op de regel.....	294
V.	Hoe berekenen?.....	295
VI.	Provisie vragen is geen ereloon invorderen.....	297
VII.	Wie zal dat betalen?.....	298
VIII.	Besluit.....	298
Hfdst. IX.	Wat is het lot van de fideï-commissaire schenking aan de verwachter bij het tenietgaan van de schenking aan de bezwaarde?	
	PROF. DR. RENATE BARBAIX.....	301
I.	Inleiding.....	301
II.	De schenking met <i>fideicommissum de residuo</i> – algemeen.....	301
III.	Probleemstelling.....	303
IV.	De rechtstoestand na de aanvaarding van de fideï-commissaire schenkingen.....	304
V.	De rechtstoestand na het tenietgaan van de schenking aan de bezwaarde.....	305
VI.	Bij wijze van besluit.....	316

Hfdst. X.	Op welke wijze is vermogensplanning mogelijk na de inwerkingtreding van de nieuwe fiscale antimisbruikbepaling?	
	ALAIN VAN GEEL	317
	I. Inleiding.....	317
	II. De notie “fiscaal misbruik”.....	318
	III. Toepassing in de praktijk	322
	IV. Besluit.....	334
DEEL IV.	EEN BLIK OVER DE GRENZEN	335
Hfdst I.	The Common Optional Matrimonial Property Regime of Germany and France	
	PROF. DR. TOBIAS HELMS	337
	I. Introduction	337
	II. Requirements	338
	III. Basic Structure	339
	IV. Differences to the German Statutory Property Regime	339
	V. Evaluation	341
Hfdst II.	Marital Agreements in England and Wales after Radmacher v Granatino – Implications for International Practice	
	DR. JENS M. SCHERPE	343
	I. What was decided in Radmacher v Granatino?	344
	II. How was this applied in Subsequent Case Law?	348
	III. What are the Consequences for Legal Practice in Other Jurisdictions?.....	350

Hfdst III.	Wijzigingen in het Nederlandse huwelijksvermogensrecht per 1 januari 2012	
	MR. EVELIEN VERHAGEN	353
	I. Introductie.....	353
	II. Informatieplicht	353
	III. Economische deelgerechtigdheid.....	354
	IV. Gemengd cumulatief-privatief bestuur.....	355
	V. Tijdstip van ontbinding van de gemeenschap vervroegd.....	355
	VI. Aansprakelijkheid voor gemeenschapsschulden na echtscheiding.....	356
	VII. Wijzigen of maken van huwelijksvoorwaarden tijdens het huwelijk.....	356
	VIII. Voormalige wettelijke keuzestelsels.....	357
	IX. Conclusie.....	357
EPILOOG		359
	Naar een Europees internationaal erfrecht	
	PROF. DR. WALTER PINTENS.....	361
	I. Toepassingsgebied	361
	II. Internationale bevoegdheid	362
	III. Toepasselijk recht	363
	IV. Erkenning, uitvoerbaarheid en tenuitvoerlegging ...	366
	V. Europese erfrechtverklaring.....	366
	VI. Inwerkingtreding.....	368

